

V Bruseli 8. 11. 2016
COM(2016) 707 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Vykonávanie Parížskej dohody – Pokrok pri dosahovaní cieľa minimálne 40 % zníženia emisií

**(vyžadovaná podľa článku 21 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 525/2013 z 21. mája 2013 o mechanizme monitorovania a nahlasovania emisií skleníkových plynov a nahlasovania ďalších informácií na úrovni členských štátov a Únie relevantných z hľadiska zmeny klímy a o zrušení rozhodnutia č. 280/2004/ES)
{SWD(2016) 349 final}**

1.	Všeobecný prehľad	4
2.	Vnútroštátne a medzinárodné opatrenia v rámci financovania v oblasti zmeny klímy	8
3.	Zmierňovanie emisií EÚ	11
4.	Adaptácia na zmenu klímy	15
5.	Účasť na medzinárodnej politike v oblasti klímy	16
6.	Výmena skúseností.....	17

Zoznam grafov

Graf 1: Pokrok pri plnení cieľov stratégie Európa 2020	4
Graf 2: Zmeny v HDP (v reálnych hodnotách), emisiách skleníkových plynov a intenzite emisií v rámci hospodárstva (pomer medzi emisiami a HDP) Index (1990 = 100).....	5
Graf 3 Odhadovaný (2015) a predpokladaný (2020) relatívny rozdiel medzi emisiami a cieľmi podľa rozhodnutia o spoločnom úsilí (v % emisií v základnom roku 2005). Záporné a kladné hodnoty označujú nadmerné splnenie a nedostatočné splnenie.	7
Graf 4: Využívanie príjmov z aukcií vynaložených v oblasti klímy a energetiky v členských štátoch podľa sektorov (vážený priemer EÚ) v roku 2015	9
Graf 5: Hodnotenie ex post vplyvu EU ETS, politík v oblasti obnoviteľných zdrojov, zdaňovania a ďalších politík týkajúcich sa emisií CO ₂ zo spaľovania.....	17

1. VŠEOBECNÝ PREHEAD

1.1. Ratifikácia Parížskej dohody

Dňa 4. októbra 2016 Európska únia ratifikovala Parížsku dohodu o zmene klímy, vďaka čomu táto dohoda nadobudla platnosť 4. novembra 2016. EÚ 5. októbra 2015 uložila svoje ratifikačné listiny spolu s ôsmimi členskými štátmi, ktoré už dokončili svoje vnútroštátne ratifikačné postupy: Maďarsko, Francúzsko, Rakúsko, Malta, Nemecko, Portugalsko, Poľsko a Slovensko. Grécko a Švédsko uložili svoje ratifikačné listiny neskôr v októbri 2016. Zvyšné členské štáty budú pokračovať vo svojich vnútroštátnych ratifikačných postupoch s cieľom uložiť ratifikačné listiny čo najskôr.

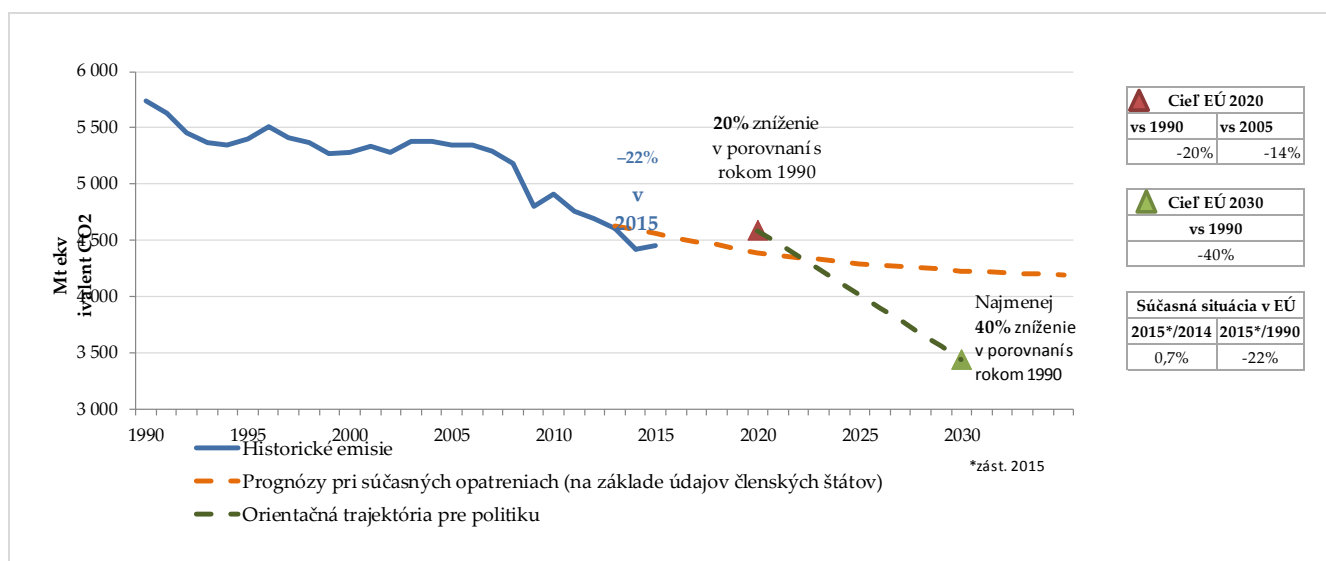
Parížska dohoda je globálnym míľnikom pri zlepšovaní kolektívneho úsilia a urýchľovaní globálneho prechodu na nízkouhlíkovú spoločnosť odolnú voči zmene klímy. Komisia predložila svoje hodnotenie Parížskej dohody v marci 2016. Na základe tohto oznámenia európski predstavitelia zdôraznili záväzok EÚ znížiť emisie skleníkových plynov na vnútroštátnej úrovni, zvýšiť podiel energie z obnoviteľných zdrojov a zlepšiť energetickú efektívnosť, ako sa dohodlo v októbri 2014. Úprava právnych predpisov s cieľom zaviesť tento rámec je aj naďalej prioritou EÚ.

Parížska dohoda nahradí prístup prijatý v Kjótskom protokole z roku 1997, ktorý obsahuje záväzky až do konca roka 2020. Druhá fáza Kjótskeho protokolu slúži ako most vedúci ku globálnej dohode o zmene klímy na obdobie po roku 2020. Existujú už prvé výsledky právnych predpisov EÚ v časovom horizonte do roku 2020 (rozhodnutie o spoločnom úsilí, systém EÚ na obchodovanie s emisiami, nariadenie o mechanizme monitorovania) a EÚ spolu s členskými štátmi je na dobrej ceste k naplneniu spoločného cieľa druhého záväzného obdobia Kjótskeho protokolu.

1.2. Pokrok pri dosahovaní cieľa minimálne 40 % zníženia do roku 2030

Ako sa uvádza v grafe 1, úroveň emisií skleníkových plynov v EÚ bola v roku 2015 o 22 % nižšia v porovnaní s rokom 1990. Podiel EÚ na globálnych emisiách sa postupom času takisto znižuje. V roku 2012 bol podľa poslednej dostupnej verzie databázy EDGAR tento podiel vo výške 8,8 %.

Graf 1: Pokrok pri plnení cieľov stratégie Európa 2020

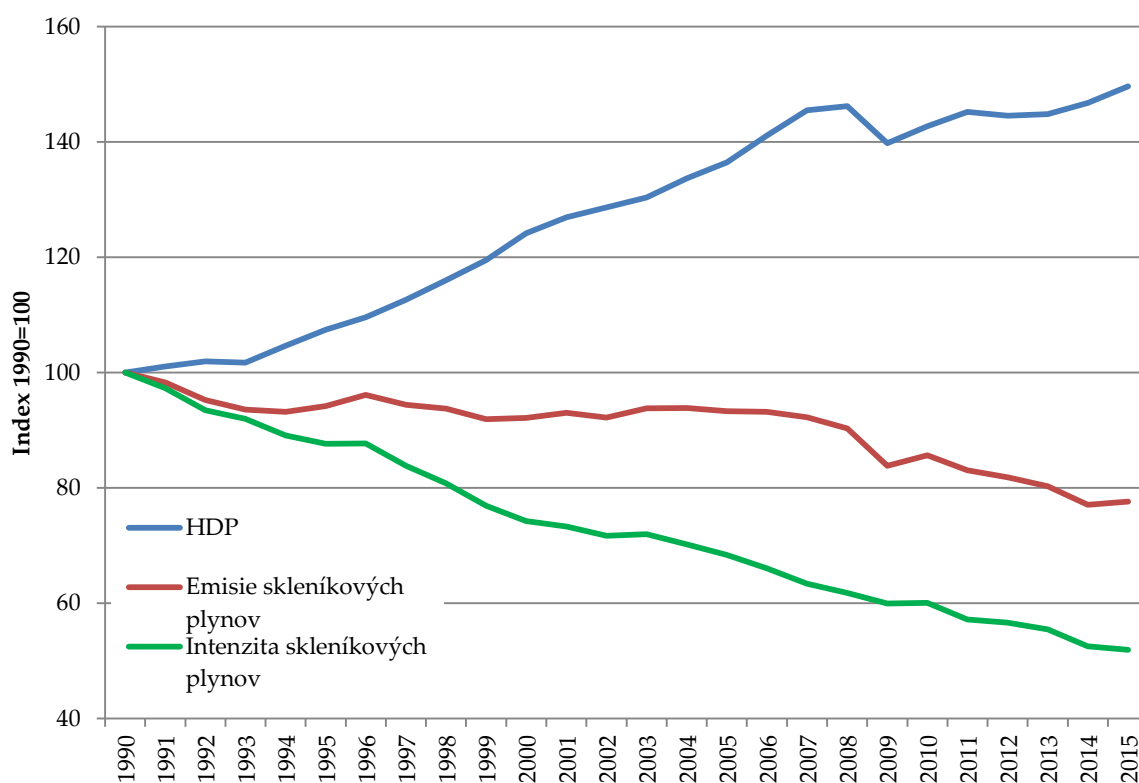

Po významnom poklese o 4 % v roku 2014 sa úroveň emisií v roku 2015 mierne zvýšila (o 0,7 %). Hoci sa všeobecne uznáva, že rok 2015 bol celosvetovo zatiaľ najteplejší, počasie v Európe bolo v porovnaní s rokom 2014 v roku 2015 chladnejšie, pričom počet „vykurovacích stupňodní“ sa zvýšil o 4 %. Okrem toho cena fosílnych palív, predovšetkým pohonných hmôt, v roku takisto 2015 poklesla, čo prispelo k zvýšeniu ich nákupu v porovnaní s rokom 2014. V strednodobom až dlhodobom horizonte má však úroveň emisií klesajúci trend.

Podľa prognóz členských štátov na základe súčasných opatrení, sa odhaduje, že celková úroveň emisií v EÚ bude v roku 2030 o 26 % nižšia ako úroveň v roku 1990. Začínajú sa uplatňovať nové politiky na zmiernenie zmeny klímy s cieľom EÚ dosiahnuť zníženie úrovne vlastných emisií skleníkových plynov o 40 % do roku 2030 v porovnaní s úrovňou v roku 1990, teda tak, ako sa dohodlo v Paríži. Pri uplatňovaní týchto politik bude úroveň emisií v EÚ sledovať zelenú trajektóriu podľa grafu 1. Tieto legislatívne a nelegislatívne nástroje sú opísané v nasledujúcich častiach.

EÚ úspešne pokračuje v oddeľovaní svojho hospodárskeho rastu od emisií skleníkových plynov. V rokoch 1990 – 2015 narástol kombinovaný HDP v EÚ o 50 %, pričom objem celkových emisií skleníkových plynov (bez emisií z LULUCF ale vrátane medzinárodnej leteckej dopravy) klesol o 22 %. V rokoch 1990 až 2015 sa intenzita skleníkových emisií v rámci hospodárstva EÚ, definovaná ako pomer medzi emisiami a HDP, znížila o takmer polovicu.

Graf 2: Zmeny v HDP (v reálnych hodnotách), emisiách skleníkových plynov a intenzite emisií v rámci hospodárstva (pomer medzi emisiami a HDP) Index (1990 = 100)

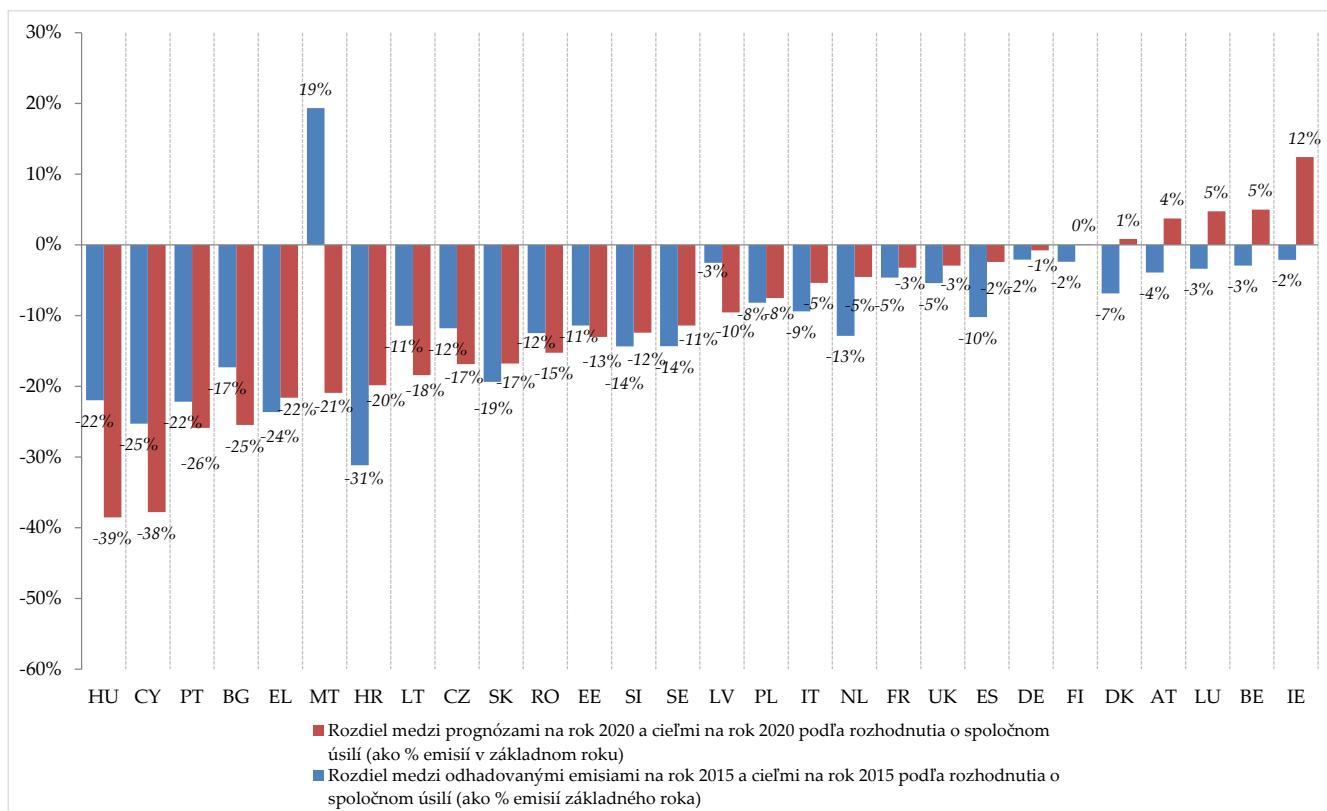
1.3. Pokrok pri plnení cieľov stratégie Európa 2020

Podľa prognóz vychádzajúcich zo súčasných opatrení, ktoré členské štáty poskytli v roku 2015, sa očakáva, že úroveň emisií bude v roku 2020 o 24 % nižšia než úroveň v roku 1990. EÚ sa v stratégii Európa 2020 zaviazala znížiť do roku 2020 emisie skleníkových plynov o 20 % v porovnaní s rokom 1990. EÚ je na najlepšej ceste dosiahnuť tento cieľ.

Systém EÚ na obchodovanie s emisiami je základný kameň politiky EÚ v oblasti zmeny klímy. Uplatňuje sa najmä v priemyselných a energetických odvetviach. V období rokov 2005 až 2015 sa úroveň emisií v rámci EU ETS, ktorý predstavuje takmer polovicu celkových emisií v EÚ, znížila o 24 %. Počas tohto obdobia sa úroveň emisií mimo EU ETS znížila o 12 %. V roku 2015 sa pri emisiách skleníkových plynov zo zariadení, ktoré sú súčasťou EU ETS, odhaduje zníženie o takmer 0,4 %. Potvrďuje to klesajúci trend za posledných päť rokov. Navyše, nadbytok emisných kvót, ktorý vznikol v systéme od roku 2009, výrazne klesol na približne 1,78 miliardy kvót v dôsledku odloženia ich aukcie. Nadbytok je teda na najnižšej úrovni od začiatku súčasného obdobia obchodovania v roku 2013. Z dôvodu odloženia aukcie sa posunul odpredaj 400 miliónov kvót v roku 2014, 300 miliónov v roku 2015 a 200 miliónov v roku 2016. Tieto kvóty sa prevedú do trhovej stabilizačnej rezervy, ktorá začne fungovať v januári 2019 a bude riešiť súčasný nadbytok kvót. Správa o fungovaní trhu s uhlíkom sa uverejní neskôr v priebehu tohto roka.

Podľa rozhodnutia o spoločnom úsilí sú členské štáty povinné plniť záväzné ročné ciele v oblasti emisií skleníkových plynov na obdobie rokov 2013 – 2020 v odvetviach mimo ETS, teda napríklad stavebníctvo, doprava, odpadové hospodárstvo a poľnohospodárstvo. Podľa súpisov za roky 2013 a 2014 a približného súpisu za rok 2015 (pozri graf 2) sa 27 členským štátom podarilo dosiahnuť ciele za trojročné obdobie 2013 – 2015. Len Malta prekročila cieľovú hodnotu emisií každý rok z daného trojročného obdobia. Úroveň emisií, ktoré produkuje Malta, je v dôsledku toho vyššia v porovnaní s pôvodnými vnútroštátnymi prognózami. Je teda potrebné, aby krajina využila ustanovenia o flexibilitě podľa rozhodnutia o spoločnom úsilí (napríklad nákup jednotiek od ostatných členských štátov) a môže sa jej uložiť povinnosť aktualizovať prognózy na rok 2020 na základe posledných údajov o emisiách.

Graf 3 Odhadovaný (2015) a predpokladaný (2020) relatívny rozdiel medzi emisiami a cieľmi podľa rozhodnutia o spoločnom úsilí (v % emisií v základnom roku 2005). Záporné a kladné hodnoty označujú nadmerné splnenie a nedostatočné splnenie.

Okrem toho sa v roku 2020 vo väčšine členských štátov očakáva dosiahnutie cieľov podľa rozhodnutia o spoločnom úsilí, a to na základe vnútroštátnych prognóz vychádzajúcich z už zavedených politík. Niektoré členské štáty budú v roku 2020 podľa vlastných prognóz nútené zaviesť ďalšie opatrenia alebo využiť ustanovenia o flexibilitě:

- Očakáva sa, že v Írsku bude úroveň emisií do roku 2020 stabilná, pričom dovedy dôjde k významnému nárastu emisií z dopravy. V júni 2016 v rámci európskeho semestra (ročný cyklus koordinácie makroekonomických, rozpočtových a štrukturálnych politík v rámci EÚ) európski lídri odporučili Írsku, aby pomocou väčších investícií do verejnej dopravy aj naďalej znižovalo úroveň emisií.
- Podľa najnovších vnútroštátnych prognóz by úroveň emisií v Luxembursku mala do roku 2020 prekročiť vnútroštátny cieľ o 5 %.
- Očakáva sa, že ani Belgicko nesplní svoju cieľovú úroveň emisií na rok 2020 o 5 %. Ďalšie investície do dopravnej infraštruktúry a do kapacít na výrobu energie by však mohli prispieť k znižovaniu emisií. Znečistenie, dopravné preťaženie a emisie skleníkových plynov sú dôsledkom pretrvávajúceho zvýhodneného prístupu k služobným vozidlám.
- Ani Rakúsku, Dánsku a Fínsku sa podľa vlastných prognóz nemusí podariť splniť emisné ciele na rok 2020, no tento rozdiel bude menší ako 5 %. Ak však Rakúsko a Fínsko vykonajú ďalšie plánované opatrenia, cieľ by stále mohli splniť.

1.4. Dodržiavanie cieľov Kjótskeho protokolu počas prvého záväzného obdobia a pokrok pri plnení cieľov druhého záväzného obdobia

UNFCCC 2. augusta 2016 uverejnil záverečné správy zmluvných strán Kjótskeho protokolu počas prvého záväzného obdobia, t. j. obdobia rokov 2008 – 2012. 26 členských štátov a EÚ ako zmluvná strana prijali záväzok pre toto obdobie. Počas prvého záväzného obdobia bola úroveň emisií EÚ vo výške 23,5 Gt ekvivalentu CO₂ voči kumulatívne cieľu 26,7 Gt ekvivalentu CO₂. Tento cieľ sa teda splnil s 12 % rezervou, ako sa podrobnejšie vysvetľuje v tabuľke 7 pracovného dokumentu útvarov Komisie.

EÚ ako celok použila na dosiahnutie súladu 21,8 miliardy jednotiek prideleného množstva (AAU), 818 miliónov certifikovaných znížení emisií (CER), 1,6 milióna dočasných CER, 508 miliónov jednotiek zníženia emisií (ERU) a 390 miliónov jednotiek sekvestrácie (RMU). Zároveň preniesla 4 miliardy AAU, 1,5 miliardy CER a 1,7 miliardy ERU. Prenesené jednotky môžu byť použité na dosiahnutie súladu v rámci druhého záväzného obdobia, na ktoré sa vzťahujú pravidlá stanovené v dodatku z Dauhy ku Kjótskemu protokolu. Prenesené AAU sa však nemôžu použiť na dosiahnutie súladu s cieľmi stanovenými v právnych predpisoch EÚ v oblasti klímy a energetiky a použitie CER a ERU je obmedzené z hľadiska podstaty a množstva.

V druhom záväznom období (2013 – 2020) sa všetkých 28 členských štátov spoločne zaviazalo splniť celoeurópsky cieľ. Podľa prognóz členských štátov je EÚ a jej 28 členských štátov na ceste k prekročeniu tohto cieľa.

2. VNÚTROŠTÁTNE A MEDZINÁRODNÉ OPATRENIA V RÁMCI FINANCOVANIA V OBLASTI ZMENY KLÍMY

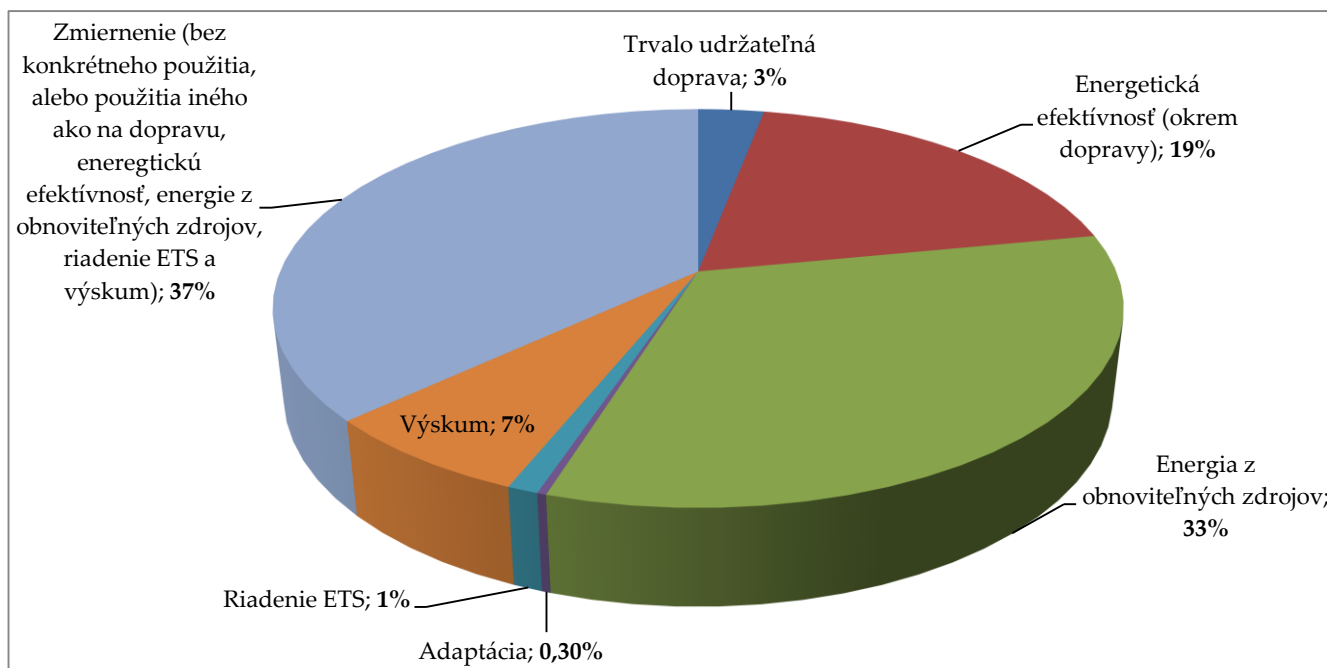
2.1. Využívanie príjmov z aukcie kvót EU ETS

Využitie príjmov z aukcií v členských štátoch

V roku 2015 príjem z obchodovania s kvótami ETS dosiahol v členských štátoch 4,9 miliardy EUR, pričom 98 % príjmov pochádzalo z pevných zariadení a 2 % príjmov z letectva. Z informácií predložených Komisii vyplýva, že členské štáty minuli alebo plánovali minúť 77 % týchto príjmov na účely súvisiace s klímou.

Ako sa uvádza v grafe číslo 4, tieto príjmy sa využívajú na základe priorít členských štátov. Maďarsko sa napríklad nedávno rozhodlo investovať časť týchto príjmov do elektromobility. Francúzsko a Česká republika vynakladajú väčšinu príjmov na zabezpečenie energetickej efektívnosti. Prioritou Španielska je aj naďalej rozvoj obnoviteľných zdrojov energie. Ďalšie informácie o používaní príjmov z aukcií budú k dispozícii v ďalšej správe o stave Energetickej únie.

Graf 4: Využívanie príjmov z aukcií vynaložených v oblasti klímy a energetiky v členských štátoch podľa sektorov (vážený priemer EÚ) v roku 2015

NER 300

NER 300 patrí k celosvetovo najväčším programom financovania inovačných nízkouhlíkových energetických demonštračných projektov financovaných z aukčného predaja 300 miliónov kvót ETS. V 19 členských štátoch sa v rámci programu NER 300 financovalo 37 projektov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a jeden projekt v oblasti zachytávania a ukladania oxidu uhličitého (CCS). Tri z nich už sú v prevádzke a produkujú čistú energiu. Celkové financovanie v rámci programu NER 300 teda predstavuje 2,1 mld. EUR, čo podľa odhadov povedie k ďalším 2,7 mld.

2.2. EUR súkromných investícií. Zohľadnenie politík v oblasti klímy v rozpočte EÚ

Predpokladá sa, že v období rokov 2014 – 2020 v priemere minimálne 20 % rozpočtu EÚ budú tvoriť výdavky na ciele súvisiace s klímou. Očakáva sa, že táto suma bude predstavovať približne 200 miliárd EUR. Medzi jednotlivými nástrojmi sa situácia líši:

- Európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF) predstavujú viac ako 43 % rozpočtu EÚ. Vďaka 28 dohodám o partnerstve a viac ako 530 programom pre jednotlivé fondy sa zabezpečuje financovanie politík v oblasti zmeny klímy. Na účely určenia úrovne podpory pre ciele v oblasti zmeny klímy sa stanovila spoločná metodika. Ciele týkajúce sa opatrení v oblasti klímy sa podporia sumou viac ako 115 miliárd EUR, čo predstavuje približne 25 % celkových finančných prostriedkov.
- Spoločná poľnohospodárska politika (SPP). Európsky poľnohospodársky záručný fond (EPZF) a Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV) spolu predstavujú 39 % rozpočtu EÚ. Od roku 1990 sa v EÚ úroveň emisií iných látok ako CO₂ vyprodukovaných v poľnohospodárstve znížila o 24 %. K tomuto zníženiu prispela najmä podpora poľnohospodárstva šetrného ku klíme prostredníctvom SPP. Pomocou politiky rozvoja vidieka v rámci SPP sa napríklad podporuje modernizácia fariem s cieľom znížiť spotrebu energie, vyrábať energiu z obnoviteľných zdrojov, zlepšiť efektívnosť vstupov, a tým znížiť úroveň emisií. Odhaduje sa, že v roku 2015 sa z rozpočtu SPP vynaložilo 13,6 mld. EUR na výdavky v oblasti klímy.

- Horizont 2020. Tento program financovania výskumu zo zdrojov EÚ predstavuje v období rokov 2014 – 2020 sumu 79 mld. EUR (teda 7 % celkového rozpočtu EÚ). Očakáva sa, že do projektov súvisiacich s klímou sa investuje minimálne 35 % z tohto rozpočtu. Podľa najnovších výskumov vidno, že sa výskum zameraný na spoločenské výzvy (napr. energetika, doprava alebo potraviny) približuje k dosiahnutiu cieľa 35 %. Časť programu Horizont 2020 s prístupom „zdola nahor“ (t. j. tematicky otvorené výzvy na predkladanie návrhov) sú však nedostatočne zastúpené. Na dosiahnutie zohľadneného cieľa vo výške 35 % treba viac ambicióznosti a prijatie nápravných opatrení.

Priemysel a európske orgány spustili aj viacero projektov verejno-súkromných partnerstiev (PPP), ako napríklad „Sustainable Process Industry through Resource and Energy Efficiency“ (Udržateľný spracovateľský priemysel prostredníctvom efektívneho využívania zdrojov a energie), s cieľom zlepšiť efektívne využívanie zdrojov a znížiť emisie CO₂ v priemysle a stavebníctve. Z nedávnej analýzy vyplýva, že PPP prispievajú k značnému zníženiu spotreby energie a emisií CO₂.

Výsledky COP 21 a inovačný rozmer Parížskej dohody pomáhajú riešiť medzeru v budúcich pracovných programoch na obdobie rokov 2018 – 2020. Integrovaný strategický plán pre energetické technológie (plán SET) je navyše úplne prvým výsledkom v oblasti výskumu a inovácií v rámci energetickej únie. Vďaka lepšej koordinácii úsilia a stanoveniu priorít poskytuje nový impulz na rozvoj nízkouhlíkových technológií a ich uvádzanie do praxe. Plán SET je zameraný na desať ústredných oblastí činnosti zameraných na plnenie priorít energetickej únie v oblasti výskumu a inovácií, na základe posúdenia potrieb energetického systému, ich významu pri transformácii energetického systému a potenciálu vytvárať rast a pracovné miesta v EÚ. Tieto kroky sa vzťahujú na celý inovačný reťazec od základného výskumu až po uvedenie na trh, a to jednak z hľadiska financovania, ako aj z hľadiska regulačného rámca. Okrem toho sa v ňom navrhuje aj nový finančný produkt „nástroj pre demonštračné projekty v oblasti energetiky“ (Energy Demo Projects facility), ktorý bol vyvinutý v spolupráci s Európskou investičnou bankou (EIB) a je zameraný na novátorské komerčné demonštračné projekty veľkého rozsahu.

- Európsky fond pre strategické investície (EFSD) je záručný fond so 16 miliardami EUR z rozpočtu EÚ, doplnený rozpočtovými prostriedkami vo výške 5 miliárd EUR z vlastných zdrojov EIB. Tento fond podporuje strategické investície v kľúčových oblastiach, akými sú infraštruktúra, vzdelávanie, výskum, inovácie a rizikové financovanie, ktoré sú určené pre malé podniky. Na základe finančnej páky je schopný využiť 315 miliárd EUR. Vďaka EFSD sa už financovali demonštračné projekty v oblasti obnoviteľných zdrojov energie vrátane dopravy, priemyslu a uskladňovania energie spojených s obnoviteľnými zdrojmi energie. Komisia 16. septembra 2016 navrhla rozšírenie fondu, aby bolo možné zamerať ho v období 2018 – 2020 výraznejšie na inovačné nízkouhlíkové projekty. Tento návrh v zvýšenej miere vychádza z koncepcie „dodatočného charakteru“, aby sa zabezpečil výber len takých projektov, ktoré by sa bez EFSD neboli zrealizovali. Cezhraničné infraštruktúrne projekty vrátane služieb sa pre svoj význam pre jednotný trh výslovne určili ako projekty spĺňajúce kritérium „dodatočného

charakteru“. Výsledkom návrhu by mali byť investície vo výške minimálne pol bilióna EUR do roku 2020. Komisia vyzvala spoluzákodarcov, aby jej návrh zvažili ako prioritu.

- Podprogram LIFE pre oblasť klímy, vďaka ktorému v roku 2015 došlo k vykonávaniu a rozvoju politiky a právnych predpisov v oblasti klímy prostredníctvom akčných grantov a finančných nástrojov. Prostredníctvom tohto programu Komisia pridela 56 miliónov EUR 40 projektom s európskou pridanou hodnotou v oblasti zmierňovania zmeny klímy, adaptácie alebo riadenia či informácií. Z prevádzkových grantov sa približne 30 mimovládnych organizáciám, ktoré primárne pôsobia v oblasti životného prostredia a klímy, poskytli finančné prostriedky vo výške 10 miliónov EUR. K pokroku došlo aj pri dvoch finančných nástrojoch. V rámci nástroja PF4EE sa podpísali tri granty na prevádzku (Španielsko, Francúzsko, Česká republika). V rámci nástroja NCFE sa došlo k hĺbkovému prevereniu dvoch grantov na prevádzky, ktoré by sa mohli podpísať na jeseň 2016.
- Nástroje vonkajšej činnosti. V nadväznosti na Parížsku dohodu a pomoc rozvojovým a susedným krajinám pri vykonávaní akčných plánov v oblasti klímy rozpočty EÚ vyčlenené na pomoc zahŕňajú aj oblasť klímy.

2.3. Podpora rozvojovým krajinám

Po uzavretí Parížskej dohody má podpora rozvojovým krajinám s cieľom implementovať vnútroštátne stanovené príspevky dôležitú úlohu pri dosahovaní prechodu na hospodárstvo s nízkymi emisiami.

Na konferencii o zmene klímy v Kodani v roku 2009 prijali vyspelé krajiny dlhodobý záväzok od roku 2020 každoročne spoločne zmobilizovať 100 mld. USD na zmysluplné opatrenia na zmiernenie zmeny klímy a transparentnosť ich vykonávania. Tieto finančné prostriedky budú pochádzať z množstva rôznych zdrojov vrátane verejných a súkromných, dvojstranných a mnohostranných a alternatívnych zdrojov financovania. Na konferencii o zmene klímy v Paríži v roku 2015 sa vyspelé krajiny, ktoré sú zmluvnými stranami, dohodli pokračovať v dosahovaní existujúceho spoločného cieľa v oblasti mobilizácie do roku 2025. Zmluvné strany zároveň určili nový spoločne kvantifikovaný cieľ v minimálnej výške 100 mld. USD za rok.

Vďaka prísľubu vo výške 100 miliárd USD sa výrazne zvýšila suma finančných prostriedkov určených pre oblasť klímy v rámci rozvojovej spolupráce a prostredníctvom multilaterálnych a rozvojových bánk. EÚ a jej členské štáty sú najväčšími poskytovateľmi oficiálnej rozvojovej pomoci, ktorá je určená rozvojovým krajinám a ktorá v roku 2014 predstavovala 68 mld. EUR. V roku 2015 EÚ, EIB a členské štáty poskytli rozvojovým krajinám na pomoc pri boji proti zmene klímy 17,6 miliardy EUR.

3. ZMIERŇOVANIE EMISÍ EÚ

Európski lídri dospeli v októbri 2014 k dohode o hlavných prvkoch rámca politik EÚ v oblasti klímy a energie do roku 2030. EÚ si za záväzný cieľ stanovila znížiť do roku 2030 emisie skleníkových plynov v rámci celého hospodárstva aspoň o 40 % v porovnaní s rokom 1990. Tento záväzok je v súlade s nákladovo efektívnym spôsobom dosiahnutia dlhodobého cieľa EÚ v oblasti klímy a zároveň sa stal základom medzinárodných záväzkov EÚ v rámci Parížskej dohody o zmene klímy. Všetky členské štáty ho budú plniť spoločne.

V záujme vykonávaniu tohto záväzku Komisia v júli 2015 navrhla prepracovanie systému obchodovania s emisnými kvótami v EÚ (pozri časť 3.1). V júli 2016 Komisia predstavila opatrenia na

riešenie ostatných hlavných prvkov hospodárstva, ktoré prispievajú k opatreniam v oblasti klímy: odvetvia stavebníctva, dopravy, odpadového hospodárstva, poľnohospodárstva, ako aj využívania pôdy a lesného hospodárstva (pozri časť 3.2).

Komisia okrem toho zavádza iniciatívy plánované v rámci stratégie odolnej energetickej únie s výhľadovou politikou v oblasti zmeny klímy s cieľom venovať sa oblastiam ako obnoviteľná energia, energetická efektívnosť, doprava a výskum a vývoj a zlepšiť riadenie energetickej únie.

3.1. Revízia EU ETS – fáza 4 (2021 – 2030)

Legislatívny návrh Komisie z júla 2015 o revízii EU ETS – fáza 4 v súčasnosti posudzuje Rada a Európsky parlament. Cieľom návrhu je do roku 2030 dosiahnuť zníženie emisií v rámci EU ETS o 43 % v porovnaní s úrovňami z roku 2005.

3.2. Legislatívne návrhy týkajúce sa nariadenia o spoločnom úsilí a využívania pôdy na roky 2021 – 2030

V októbri 2014 lídri EÚ prijali politický záväzok znížiť úroveň emisií do roku 2030 o 30 % v porovnaní s rokom 2005 v tých hospodárskych odvetviach, na ktoré sa nevzťahuje EU ETS. Ďalej sa dohodli, že vo všetkých odvetviach vrátane využívania pôdy, by sa malo prispieť k splneniu záväzkov EÚ v rámci Parížskej dohody o zmene klímy.

Súčasnú rozhodnutie o spoločnom úsilí, ktoré zaväzuje členské štáty plniť záväzné ročné ciele v oblasti emisií skleníkových plynov v odvetviach mimo ETS okrem využívania pôdy, sa vzťahuje na obdobie rokov 2013 – 2020. Dňa 20. júla 2016 predložila Komisia balík opatrení na urýchlenie prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých odvetviach hospodárstva v Európe na obdobie rokov 2021 – 2030, a to ako reakciu na politický záväzok z roku 2014. V prvom legislatívnom návrhu sa členským štátom stanovujú záväzné ročné ciele v oblasti emisií skleníkových plynov na obdobie 2021 – 2030 pre sektory, ktoré nie sú regulované v rámci EÚ ETS vrátane stavebníctva, poľnohospodárstva, odpadového hospodárstva, dopravy a niektorých priemyselných činností.

Stanovenie národných cieľov zníženia emisií je založené na spravodlivosti, solidarite, nákladovej efektívnosti a environmentálnej integrite. V návrhu sa počíta s rozdielnou schopnosťou členských štátov prijímať opatrenia, čo znamená, že sa stanovili rozdielne ciele na základe hodnoty HDP na obyvateľa. Zabezpečí sa tým spravodlivý prístup, pretože členské štáty s vyššími príjmami na seba prevezmú ambicióznejšie ciele než členské štáty s nižšími príjmami. Ciele na rok 2030 sa pohybujú od 0 % do – 40 % v porovnaní s úrovňami z roku 2005.

Európski lídri ďalej uznali, že prístup založený výlučne na relatívnom HDP na obyvateľa by pre niektoré členské štáty s vysokými príjmami znamenal relatívne vysoké náklady na dodržiavanie týchto cieľov. Ciele členských štátov s vyššími príjmami sa preto v návrhu prispôbujú tak, aby odrážali nákladovú účinnosť. Navrhli sa aj dve nové prísne obmedzené flexibility – oprávnené členské štáty môžu získať prístup ku kvótam EU ETS a všetky členské štáty môžu uplatňovať posilnenú činnosť v odvetví využívania pôdy pri plnení záväzných cieľov.

Druhý legislatívny návrh sa týka emisií CO₂ a úrovne záchytov z využívania poľnohospodárskej pôdy a lesného hospodárstva (LULUCF). Stanovuje sa v ňom záväzok každého členského štátu a pravidlá započítavania s cieľom stanoviť zhodu. V návrhu sa vyžaduje, aby každý členský štát zabezpečil plnú mieru kompenzácie započítaného podielu emisií skleníkových plynov z využívania pôdy rovnocenným odstránením CO₂ z atmosféry prostredníctvom opatrení v odvetví. Ak napríklad členský štát vyrúbe

lesy na svojom území (odlesňovanie), výsledné emisie musí kompenzovať vysadením nových lesov (zalesňovaním), zlepšovaním udržateľného využívania existujúcich lesov, ornej pôdy a pastvín, prípadne prostredníctvom ďalšieho zníženia v sektoroch spoločného úsilia.

Návrh Komisie sa zakladá na zabezpečení dôslednej rovnováhy medzi podnetmi na zachytávanie uhlíka v pôde a lesoch a potrebou zachovať environmentálnu integritu klimatického rámca EÚ s cieľom stimulovať znižovanie emisií v odvetví stavebníctva, dopravy a poľnohospodárstva. Zahŕňa aj možnosť obchodovania s kreditmi LULUCF zo strany členských štátov.

Využívanie pôdy a lesné hospodárstvo zahŕňajú využívanie pôdy, stromov, rastlín, biomasy a dreva. Vďaka tejto pozícii môžu prispieť k vykonávaniu účinnej politiky v oblasti zmeny klímy. Je to preto, že tento sektor emisie skleníkových plynov nielen vypúšťa, ale aj pomáha pri odstraňovaní CO₂ z atmosféry.

3.3. Sektor cestnej dopravy

V júli 2016 Komisia prijala európsku stratégiu pre nízkoemisnú mobilitu ako súčasť balíka opatrení na urýchlenie prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo v Európe. Zo sektoru dopravy pochádza takmer štvrtina emisií skleníkových plynov v Európe a je hlavnou príčinou znečistenia vzduchu v mestách.

Stratégia obsahuje jasný cieľ: do polovice storočia musí byť úroveň emisií skleníkových plynov z dopravy o 60 % nižšia než úroveň v roku 1990, a konečným cieľom by mali byť nulové emisie. Emisie znečisťujúcich látok vo vzduchu pochádzajúce z dopravy škodia ľudskému zdraviu a treba ich bezodkladne výrazne znížiť. Tieto výzvy povedú k príležitostiam na modernizáciu európskeho hospodárstva a posilnenie vnútorného trhu. Táto stratégia tvorí rámec opatrení, ktoré Komisia v nasledujúcich rokoch plánuje zaviesť.

Zameriavajú sa predovšetkým na cestnú dopravu, na ktorú pripadá 70 % emisií z dopravy a väčšina znečistenia ovzdušia. Tieto opatrenia sa týkajú troch kľúčových oblastí: i) zlepšenie efektívnosti dopravného systému, ii) alternatívne zdroje energie s nízkymi emisiami v doprave a iii) alebo vozidlá s nízkymi alebo nulovými emisiami. Túto transformáciu navyše podporia horizontálne faktory, ako je napríklad stratégia energetickej únie, výskum a inovácie, priemyselná a investičná politika, stratégie pre jednotný digitálny trh a program v oblasti zručností.

3.4. Systém monitorovania, vykazovania a overovania v súvislosti s lodnou dopravou v EÚ

EÚ je zástancom globálnej koncepcie znižovania emisií z medzinárodnej lodnej dopravy, ktorá predstavuje rozsiahly a narastajúci zdroj emisií. V apríli 2015 prijala nariadenie, ktorým sa ako prvý krok v stratégii EÚ zameranej na zníženie emisií z lodnej dopravy zriaďuje celoeurópsky systém monitorovania, vykazovania a overovania pre tento sektor. V tomto nariadení sa požaduje, aby veľké lode s hrubou priestornosťou nad 5 000 ton, ktoré budú po 1. januári 2018 využívať prístavy v EÚ, monitorovali a neskôr vykazovali svoje ročné overené emisie CO₂ a ďalšie údaje týkajúce sa energie.

Systém EÚ na monitorovanie, vykazovanie a overovanie emisií z lodnej dopravy je koncipovaný tak, aby prispel k vybudovaniu medzinárodného systému v sektore lodnej dopravy. K tejto otázke prebiehajú diskusie na pôde Medzinárodnej námornej organizácie. Systém EÚ na monitorovanie, vykazovanie a overovanie pre lodnú dopravu prinesie aj nové možnosti zosúladenia noriem energetickej efektívnosti pre existujúce lode. Po prijatí globálneho systému je Komisia podľa právnych predpisov pre systém EÚ na monitorovanie, vykazovanie a overovanie povinná vykonať jeho hodnotenie s cieľom v prípade potreby systém EÚ prispôsobiť.

3.5. Zachytávanie a ukladanie CO₂ (CCS)

V správach predložených Komisii o vykonávaní smernice o zachytávaní a ukladaní oxidu uhličitého členské štáty uviedli, že aj napriek nedostatku pozitívneho hodnotenia technickej a ekonomickej uskutočniteľnosti dodatočnej modernizácie CCS, sa v novovybudovaných elektrárnach vo všeobecnosti zákonné požiadavky presahujú a vyčleňuje sa pôda na prípadné dodatočné vybavenie technológiami CCS v prípade, že sa podmienky v budúcnosti zmenia. Viac informácií bude obsahovať druhá správa Komisie o vykonávaní smernice o geologickom ukladaní oxidu uhličitého, ktorej uverejnenie je naplánované neskôr v priebehu tohto roka. Správa bude obsahovať aj prehľad o najnovšom vývoji spojenom s prípravou úložísk, prieskumom a povoleniami, prevádzkovými licenciami veľkých elektrární, národnými plánmi na rozvoj infraštruktúry ukladania a dopravy CO₂, a výskumnými projektmi, ktoré sú pre smernicu relevantné.

3.6. Fluórované skleníkové plyny

Nové európske nariadenie týkajúce sa kontroly fluórovaných skleníkových plynov sa uplatňuje od 1. januára 2015. Posilňujú sa ním súčasné opatrenia (napr. obmedzovanie plynov prostredníctvom detekcie únikov, inštalácia zariadení vyškolenými pracovníkmi, zhodnocovanie použitých plynov atď.) a stanovuje sa v ňom postupné vyradenie fluórovaných uhľovodíkov (HFC), vďaka čomu sa do roku 2030 znížia celkové emisie fluórovaných skleníkových plynov v EÚ o dve tretiny v porovnaní s úrovňami z roku 2014. V roku 2016 sa kvóty potrebné na zákonné uvádzanie HFC na trh EÚ znížili na 93 % úrovne z roku 2015. Ďalej sa týmto nariadením zakazuje uvádzanie fluórovaných skleníkových plynov na trh za určitých okolností, t. j. v prípadoch, keď sú dostupné alternatívy. Od 1. januára 2016 napríklad nadobudol účinnosť zákaz protipožiarnych zariadení s obsahom HFC-23.

3.7. Riadenie

Rámcová stratégia energetickej únie, ktorú čelí predstavitelia štátov EÚ prijali vo februári 2015, zaistí bezpečnú, dostupnú a ekologickú energiu v Európe. Bude si to vyžadovať veľké množstvo investícií do výroby, sietí a energetickej efektívnosti, pričom odhad na nasledujúce desaťročie hovorí o ročných výdavkoch vo výške 200 miliárd EUR. Ciele tejto stratégie možno dosiahnuť len vtedy, ak sa vnútroštátne politiky zosúladiť s politikami iných členských štátov a ak sa nimi doplnia právne predpisy EÚ v oblasti energetiky a klímy.

Z týchto dôvodov sa vedúci predstavitelia EÚ dohodli, že na úrovni EÚ budú rozvíjať spoľahlivý a transparentný systém riadenia bez zbytočného administratívneho zaťaženia. Ďalej špecifikovali, že takýto systém riadenia bude zahŕňať strategické plánovanie a podávanie správ o vykonávaní politik v oblasti klímy a energetiky. Do konca roku 2016 Komisia predloží návrh na zjednodušenie súčasných povinností týkajúcich sa plánovania, podávania správ a monitorovania, ako aj na proces riadenia energetickej únie. Plánuje sa, že od roku 2021 bude správa o vykonávaní Parížskej dohody tvoriť súčasť pravidelnej monitorovacej správy Komisie v rámci nadchádzajúceho návrhu nariadenia o riadení energetickej únie.

3.8. Iniciatívy trhu s uhlíkom a partnerstvo pre pripravenosť trhov (PMR)

EÚ aj naďalej podporuje využívanie trhových nástrojov, ako napríklad systému obchodovania s emisiami. Považuje ich za hlavné nástroje na dosiahnutie nákladovo efektívneho zníženia úrovne domácich emisií. Dosahuje sa to prostredníctvom bilaterálnej technickej podpory a výmeny, najmä v Číne a Kórei, ale aj prostredníctvom multilaterálnych iniciatív Svetovej Banky, akou je napríklad

partnerstvo pre pripravenosť trhov (Partnership for Market Readiness – PMR), kde je EÚ hlavným prispievateľom. V tomto roku sa zaznamenalo rozšírenie bilaterálnej podpory do Číny a presmerovanie financovania v rámci PMR na podporu politickej analýzy určovania cien uhlíka vopred s cieľom podporiť vykonávanie záväzkov v rámci Parížskej dohody. Kľúčovým cieľom medzinárodných aktérov na trhu zostáva zameranie na domáce opatrenia.

4. ADAPTÁCIA NA ZMENU KLÍMY

Cieľom stratégie EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy z roku 2013 pripraviť EÚ na súčasné a budúce vplyvy zmeny klímy. Podporujú sa ňou adaptačné opatrenia v celej EÚ s cieľom zabezpečiť, aby bola otázka adaptácie zohľadnená vo všetkých relevantných politikách EÚ, a podporovať lepšiu koordináciu, súdržnosť a spoločné využívanie informácií v členských štátoch. Komisia podá Európskemu parlamentu a Rade správu o vykonávaní stratégie pre adaptáciu na zmenu klímy a zároveň tento proces vyhodnotí.

Možno pozorovať tieto všeobecné trendy:

- Mnoho členských štátov sa zaoberá plánovaním adaptácie a určením rizík a hrozieb súvisiacich so zmenou klímy. Celkovo 21 členských štátov prijalo svoju vnútroštátnu stratégiu pre adaptáciu a vo väčšine ostatných štátov sa takáto stratégia pripravuje. Väčšina členských štátov však ešte stále musí vymedziť a vykonať akčné plány pre adaptáciu.
- Medzi najčastejšie identifikované sektory zohľadnenia aspektu adaptácie na zmenu klímy patria vodné hospodárstvo, vodné zdroje, lesy a lesné hospodárstvo, poľnohospodárstvo, biodiverzita, ekosystémy a ľudské zdravie. V globálnej stratégii v oblasti zahraničnej politiky a bezpečnosti predloženej Európskej rade počas tohto leta sa uvádza, že zmena klímy umocňuje konfliktné situácie v EÚ.
- Menej než polovica členských štátov vykonáva adaptáciu v kľúčových sektoroch.
- Vytvorenie a zavedenie monitorovacieho a hodnotiaceho systému je vo väčšine členských štátov aj naďalej v ranom štádiu.
- Práca na úrovni miest a mestských politík súvisiaca s adaptáciou na zmenu klímy sa ešte zintenzívnila. V rámci nového dohovoru primátorov a starostov sa adaptácia zlúčila s úsilím o zmierňovanie zmeny klímy v rámci európskej iniciatívy, do ktorej sa zapojilo takmer 7 000 miest na celom svete. Politika v oblasti zmeny klímy v mestách má v Parížskej dohode svoje miesto, keďže mestá sú považované za kľúčových aktérov jej vykonávania.

5. ÚČASŤ NA MEDZINÁRODNEJ POLITIKE V OBLASTI KLÍMY

5.1. Letecká doprava

Politika leteckej dopravy

EÚ podporuje rozvoj všeobecných opatrení na riešenie emisií CO₂ v medzinárodnej leteckej doprave a zapája sa doň. ICAO od dosiahnutia dohody vypracovať celosvetové trhové opatrenie na svojom 38. zhromaždení v roku 2013 aktívne spolu so svojimi členskými štátmi pracuje na zostavení takéhoto nástroja. ICAO zvolila systém kompenzácie emisií s cieľom stabilizovať emisie z medzinárodnej leteckej dopravy na cieľových úrovniach roka 2020. Uznesenie o takomto opatrení, ktoré sa má

vykonávať od roku 2020, sa prijalo na 39. zhromaždení ICAO začiatkom októbra 2016. Na základe účasti v prvej dobrovoľnej fáze prevádzky systému do roku 2027 bude pokrytie emisií predstavovať približne 80 % hodnoty potrebnej na dosiahnutie nulovej bilancie emisií uhlíka od roku 2020. Tento prvý krok sa bude musieť doplniť ďalšími kľúčovými prvkami tohto systému, konkrétne pravidlami monitorovania, vykazovania a overovania emisií a kritériami oprávnenosti pre jednotky emisií. Bude takisto potrebné vytvoriť register. Ide o kľúčové prvky z hľadiska účinnosti a integrity, a budú sa musieť zaviesť pred rokom 2020 na to, aby tento systém začal fungovať podľa plánu.

Po tom, čo zhromaždenie prijme svoje rozhodnutie týkajúce sa celosvetových trhových opatrení v leteckej doprave, Komisia podá Európskemu parlamentu a Rade správu o výsledkoch zhromaždenia. V prípade potreby navrhne preskúmať rozsah pôsobnosti EU ETS v leteckej doprave.

Celkový vplyv leteckej dopravy na zmenu klímy

Všetky nahlásené emisie z leteckej dopravy predstavujú približne 3,6 % celkových emisií skleníkových plynov v EÚ v roku 2015. Väčšina týchto emisií pochádza z medzinárodných letov. Hoci medzi rokmi 2005 a 2014 priemerný objem paliva spotrebovaného na osobokilometer letu klesol o 19 %, počas toho istého obdobia došlo k zvýšeniu emisií CO₂ o 5 %.

Emisie oxidov dusíka (NO_x), aerosóly a aerosólové prekurzory (sadza a sulfáty) a zvýšená oblačnosť rovnako prispievajú k zmene klímy. V európskej vízii pre letectvo „Flightpath 2050“ sa o hovorí o týchto faktoroch iných ako CO₂. Preto obsahuje výzvu, aby do roku 2050 došlo k 90 % zníženiu emisií NO_x v porovnaní s úrovňou v roku 2000. V posledných rokoch pokračovalo úsilie posúdiť, akým spôsobom ovplyvňujú faktory iné ako CO₂ zmenu klímy. V štúdií, ktorá sa čiastočne financovala z programu EÚ na financovanie výskumu nazývaného „QUANTIFY“, sa autori pokúsili odhadnúť celkový vplyv leteckej dopravy. Dospeli k záveru, že letecká doprava v roku 2005 predstavovala približne 3,5 % podielu z celkových antropogénnych síl (t. j. zmena zemskej energetickej rovnováhy v dôsledku ľudskej hospodárskej činnosti).

5.2. Postupné znižovanie fluórovaných uhl'ovodíkov podľa Montrealského protokolu

EÚ sa mimoriadne aktívne zapájala do rokovaní o ambicióznom celosvetovom ciele stanovenom v Montrealskom protokole, a síce obmedziť globálnu výrobu a využívanie fluórovaných uhl'ovodíkov (HFC). Vedecké zistenia ukazujú, že ambiciózne postupné ukončenie používania fluórovaných uhl'ovodíkov by mohlo zabrániť globálnemu otepleniu až o 0,5 °C do konca tohto storočia. Nadobudnutie účinnosti nariadenia EÚ o fluórovaných plynach v roku 2015 a zmenený návrh EÚ predložený v roku 2015 prispeli k dosiahnutiu konsenzu o zmene prijatej v Kigali 15. októbra 2016, čo predstavuje dôležitý pokrok pri vykonávaní Parížskej dohody.

Európska komisia so zámerom umožniť včasné kroky v súvislosti s fluórovanými uhl'ovodíkmi v krajinách Latinskej Ameriky a Karibiku, Afrike, juhovýchodnej Ázii a Tichomorí naďalej poskytuje finančnú podporu na konkrétne projekty v týchto regiónoch.

6. VÝMENA SKÚSENOSTÍ

Európska komisia pravidelne vykonáva hodnotenia ex post pre politiky v oblasti klímy v záujme lepšieho pochopenia hlavných faktorov znižovania emisií a kvantifikovania vplyvu takýchto politik na emisie. Z prvej štúdie vykonanej pomocou dekompozičnej analýzy vyplýva, že zníženie emisií pozorované od roku 1990 a pokrok súvisiaci s intenzitou emisií v hospodárstve (pozri graf 2) boli

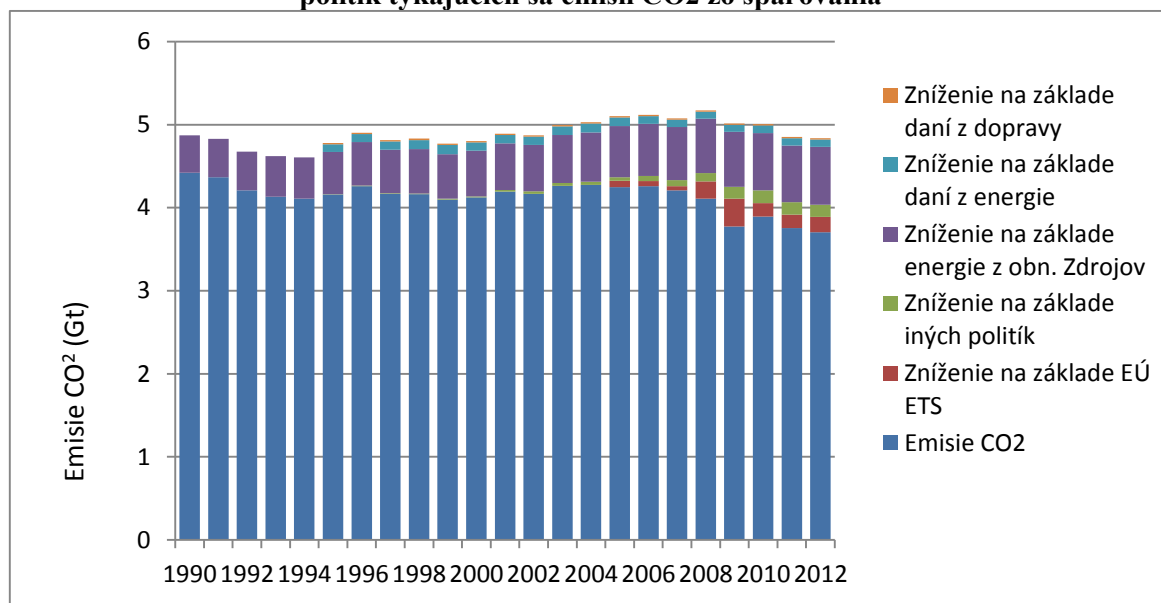
spôsobené najmä technickými zmenami a inováciami. Relatívny posun medzi hospodárskymi odvetvami vrátane prechodu z priemyslu na služby, mal v priemere na celú EÚ zanedbateľný vplyv. Preto možno oddelovanie jednotlivých častí v grafe 2 vysvetliť najmä technologickým vývojom, vďaka ktorému je možné zvyšovať HDP a zároveň vypúšťať menej skleníkových plynov.

V roku 2016 sa vyvinuli dva modely založené na ekonometrii s cieľom ukázať, ako politika v oblasti zmeny klímy prispieva k znižovaniu emisií. Vzhľadom na obmedzenia použitej metodológie sa mohli analyzovať iba emisie CO₂ zo spaľovania v období rokov 1990 – 2012. V prvom modeli možno vyčítať kvantitatívny odhad vplyvu EU ETS na emisie. Druhý model, ktorý vychádza z odlišnej koncepcie, vyčísluje vplyv vnútroštátnych politík na emisie. Sú tu zahrnuté aj dane z energií a dopravy a politika v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov.

Cieľom grafu 5 je poskytnúť zjednodušené znázornenie výsledkov uvedenej analýzy počas obdobia rokov 1990 – 2012. Na tomto znázornení je zníženie na základe ETS označené červenou farbou. Zahrnuté je aj zníženie vyplývajúce z daní z energie a z dopravy a politiky v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. Porovnávajú sa so skutočnými emisiami, ktoré sú znázornené modrou farbou v dolnej časti. Celkový údaj odkazuje na emisie, ktoré by sa nachádzali v ovzduší bez uplatňovania takýchto politík.

Z dôvodu zjednodušenia metodiky sa v grafe vychádza z predpokladu, že ETS nemal žiaden vplyv na využívanie obnoviteľnej energie alebo pri iných politikách. Podrobnejší opis metodík a ich obmedzení nájdete na webovej stránke GR pre oblasť klímy.

Graf 5: Hodnotenie ex post vplyvu EU ETS, politík v oblasti obnoviteľných zdrojov, zdaňovania a ďalších politík týkajúcich sa emisií CO₂ zo spaľovania

Z grafu 5 vyplýva, že bez uvedených politík v oblasti klímy by v roku 2012 emisie CO₂ boli o 30 % vyššie než sú zaznamenané hodnoty. Okrem toho je jasné, že rozvoj obnoviteľných zdrojov energie je rozhodujúcim faktorom pri znižovaní emisií a že zdaňovanie a systém ETS má vplyv aj na emisie. Z týchto následných hodnotení vyplýva, že politika v oblasti klímy funguje, pretože sa pomocou nej znižujú emisie a stimuluje sa využívanie čistých technológií.

V júli 2016 Komisia uverejnila aj hodnotenie vykonávania rozhodnutia o spoločnom úsilí do roku 2015. V hodnotení sa dospelo k záveru, že aj keď bolo rozhodnutie stále v počiatočných štádiách vykonávania, záväzky vyplývajúce z rozhodnutia prispeli k stimulovaniu nových vnútroštátnych politík zameraných na zníženie emisií skleníkových plynov. Prostredníctvom rozhodnutia sa takisto zlepšila koordinácia medzi vnútroštátnymi, regionálnymi a miestnymi vládami. Politiky, ktoré boli súčasťou klimaticko-energetického balíka do roku 2020, najmä v oblasti energetickej efektívnosti a obnoviteľných zdrojov energie, takisto zohrali úlohu.